

HVERDAG I NANORTALIK

Af fru kolonibestyrer *Helga Bruun de Neergaard*

Det første man ser og fryder sig over, når man sejler ind til Nanortalik er den eventyrligt skønne bjergkæde Kitdlavât med de spidse toppe på den anden side af Sermersôqsundet, der omkranser øen Nanortalik.

Overalt mellem husene er der strøet alle størrelser af kampesten, og mange huse er ganske gemt bag disse, som ofte danner læ. En af de mest bemærkelsesværdige sten er et af naturen udført billedhuggerværk af Knud Rasmussen. Som et evigt minde om Grønlands store søn hviler hans markante hoved ved siden af den lysende hvide kirke, der rager op over alle huse, og som kan ses længe, inden man kommer til stedet.

Midt i byen står nogle stakitomhegnede grave med indgraverede navne på danske, der hviler her. Omkring disse og mellem husene ligger en mængde ovale stensamlinger. Det er den gamle grønlandske kirkegård, der nu bruges som alfarvej. Bag ved disse grave ligger i en dal, der er meget sumpet om sommeren, nogle elendige rønner, som oftest lavet af sten mellem cement eller halvt cement og halvt træ, sølle huse med lappede tage og klude i vinduerne. Enkelte er heldigvis omstyrtet, da beboerne har fået nye huse, men altfor mange er endnu tilbage.

Livet i Nanortalik synes på mange områder anderledes end andre steder. Befolkningen er endnu i hjertet sælfangere. Endnu ikke med trang til at tjene penge, få møbler og radio, disse civilisationens kendetegn. Den enkle gammeldags levevis, som har præget folket gennem århundreder, har endnu stærkt tag i menneskene her. Man deler briks og hygger sig i de små pakkaskehuse med petroleumslampen som varme- og lyskilde. Men selvfølgelig sniger vor kultur sig også ind på dette Kap Farvel-folk. Man føler sig imidlertid glemt i denne by, glemt af de rejsende, man hører om, men som aldrig kommer til dette sted. De rejsende er eksperter på forskellige områder, såsom læger, præster, afholdsagitatorer, spejdere og sportsfolk o. s. v. Når disse mennesker er kommet til Julianehåb, synes det dem at være spild af tid at tage turen hele to gange, selv om det er en af de skønneste inden-skærsrejser, da de jo alle skal tilbage igen enten til skib eller flyvemaskine via

Julianehåb. Og det er synd. Folket føler sig sat i en skammekrog, sat udenfor samkvem med det øvrige land. En enkelt gang havde nogle jurister taget turen herved og ville gerne holde et foredrag, hvad de også gjorde med det resultat, at den gamle skole, det eneste lokale, man har, var stuvende fuldt, og man var opstemte og begejstrede, ikke, tror jeg, så meget for det, der blev sagt, men fordi der var fremmede, der ville glæde befolkningen, hvilket viser, hvor meget det ville betyde, om ikke alle havde så umådelig travlt med at komme fra Grønland, når de når Julianehåb. De danske i Nanortalik er opmærksomme på dette tilbagevendende fænomen og har sat mange ting igang på frivilligt grundlag. Kulturudvalget lader regelmæssigt afholde foredrag, som samler mange, og her er oprettet en læsestue, der også fungerer som bibliotek, hvilket der gøres flittigt brug af. Der er desværre ikke mange oversatte bøger, men mængder af ugeblade, som er skænket tid efter anden, og som under kontrol lånes ud. Man kan låne dem, bøger og blade, i 14 dage, og dette overholdes nogenlunde. Bøgernes udseende lider en del under udlånet, men man er af den opfattelse, at det er vigtigt, at de bliver læst, og der er øjensynlig stor trang til læsning. Desværre er det håbløst at opvarme den 150 år gamle bygning, men det lader ikke til at genere det hårdføre folk, der kommer hver mandag, også når det er snestorm.

En systue er oprettet med ti symaskiner, hvor ca. 70 kvinder kan omsy opsendt tøj, enten hjemme eller på stedet. Det er en fast garde med ca. 25 fremmødte ad gangen hver uge. Der er lavet kartotek, så man ved, hvor mange børn der er, og hvor gamle de er, når tøjet skal beregnes og klippes. Desværre kunne mange flere maskiner bruges. Hellere end så megen pengehjælp burde hvert hjem have sin symaskine. Det er min faste overbevisning, at den ville være grundlag for bedre hjem, skabe interesse hos kvinderne for at sy og reparere børnenes tøj i langt højere grad, end det nu er tilfældet.

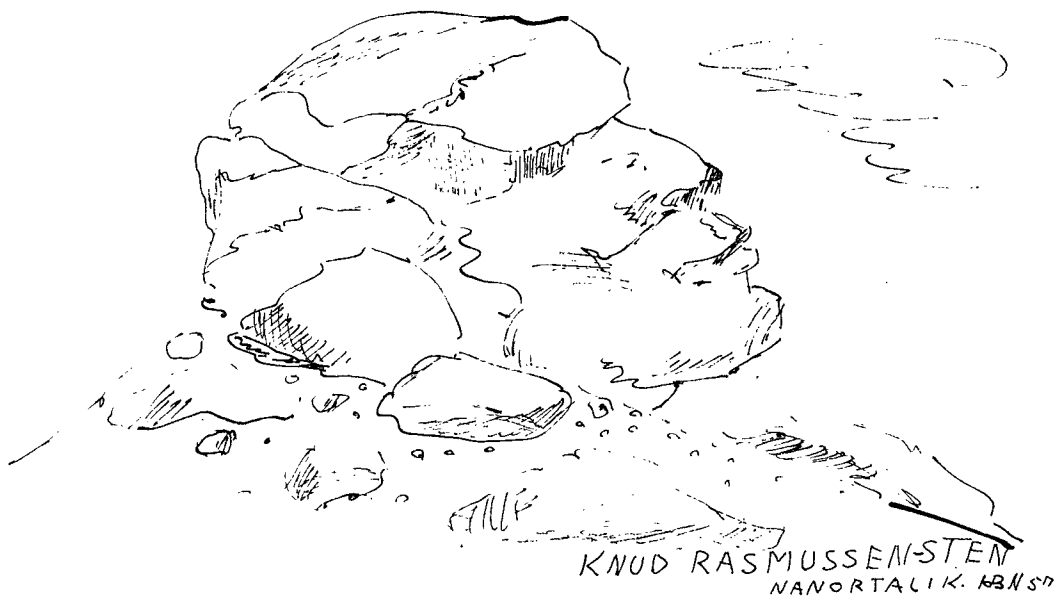
Her er stadig mange ynkelige og triste hjem, selv om gode nye huse rejses år for år, men der er langt igen. Der er heller ingen tvivl om, at manglende energi hos mange ligger i veritabel underernæring, hvilket også er den herværende læges mening. Ofte skyldes det naturligvis fattigdom, men også mangel på forståelse af, hvad man bør købe for at få den rette ernæring. Man er endnu forankret i troen på sælen, som den eneste rette føde, og man ser, når en kajak kommer ind med sæl, med hvilken begejstring man stimler sammen ved fjæren.

Om foråret, når ikke den truende stors forhindrer det, forlader mange mennesker Nanortalik og drager ud med børn, skole eller ikke skole, til fangstøerne. Besøger man dem derude, er der en overdådig fedtglinsende livsglæde tilstede. Dette er årets clou, her er de frie mennesker, som de var det i de gode, gamle dage, her er der mad nok. Og man klumper sig sammen i de frynsede tørvehytter og har det himmelsk.

Først når sælen forsvinder ud på havet, vender man sig mod det lavere dyr, torsken. Og her kan tjenes mange penge, om helbred og vilje er tilstede, men først, når sælrusen er tilende. Så bruges der penge lige så rask, som de tjenes, og de allersidste bruges til jul. Herefter begynder så strømmen af husflidsarbejder at blive faldbudt, men da de danske som regel har forsynet sig før jul, er det ofte et magert resultat, man opnår. Så går vejen til kæmneren.

Når man skriver om Nanortalik, kan man ikke undgå at nævne de mange illegitime børn, et stort og vanskeligt problem.

I kommunen findes i dag, den 6. februar 1957, 294 børn uden fædre, børn hvis ve og vel er årsag til megen grublen og arbejde af medlemmerne i forsorgen. Mange mødre er kun fjorten år, og har ikke forståelse af et spædbarns pleje. Pengene til hjælp til et barn udenfor ægteskab er 24,50 kr. pr. måned. Ikke meget, nej, men beløbet giver barnet den nødvendigste føde, hvis ikke moderen ryger eller drikker pengene op. Derfor er det ordnet sådan, at børnene får hjælpen i naturalier. Blot må man så håbe, at børnene får denne mad. Efter nogle forsøg er man ikke blot standset ved udbetaling i visse naturalier, men i standardpakker, hvor kalorier og vitaminer er udregnet. Nogen garanti for at barnet får gavn af denne pakke, har man ikke, men mere kan der ikke gøres for at sikre barnet. At mange mødre ikke interesserer sig for deres børn, har man adskillige beviser på, derfor gøres et stort arbejde for at finde plejehjem, hvilket ikke er nemt, særlig hvor det drejer sig om gode plejehjem. En ejendommelig egenskab hos dette folk er, at man ofte anlægger en overlegen holdning overfor et plejebarn, og derfor må børneforsorgen undersøge, om sådanne børn bliver behandlet godt. En vis ansvarsløshed gør sig gældende i det hele taget, det viser det uhyre antal tilfælde af kønssygdomme og ligegyldighed med hensyn til at smitte andre. Hverken lægen

eller retten kan gøre noget, da omtrent alt afgøres med bøder. Selv et barnemord blev et sted afgjort med 100 kr. i bøde. Og kan vedkommende ikke betale, hvor er så straffen?

Det er vanskeligt at omdanne et andet folks sind, det lader sig vel overhovedet ikke gøre. Men al kultur hviler på vaner, og retsplejen havde haft rig lejlighed til at skabe disse „vaner“.

Nanortalik er et yderdistrikt og vil vel af den grund, så langt fra hjertet, Godthåb, ikke være i stand til selv at ændre levevis, som man jo har gjort andre steder. En ting som elektricitet med oplyste veje, som man har overalt i Grønland, savnes her. Man har undret sig over, at der ingen motorbådsejere findes. Men forklaringen er ganske enkelt den, at går en motorbåd i stykker her, så skal båden på værft i Julianehåb. Det koster penge at få den slæbt derind, flere hundrede kroner; det koster at få den repareret, og fiskeren kan ikke bruge den, mens den er væk. Vilkårene er for hårde, når her ikke er et motorreparationsværksted.

En anden trist ting er de mange ganske unge, der intet har at bestille. Når de er færdige med skolen og konfirmeret, er der ingen, der har brug for dem. Nogle af drengene kan i fiskesæsonen hjælpe en mand eller deres far, og pigerne kan skrubbe det ene gulv, hjemmet ejer, og hente vand, hvis de vil. Intet under, at pigerne hurtigt får børn, for intet optager deres sind. Det er en alvorlig og betænkelig ting, at så mange unge sidder med hænderne i skødet. Før i tiden havde den danske husmor flere kivfakker, som hun lærte op, men husene er dels mere

moderne og praktiske, dels har man i dag ikke råd til at føde mange munde. Aftenskolen har ingen interesse, og den eneste sport, der øves, er fodbold, eftersom man ikke har gymnastiksal. Skolen består af to klasseværelser og et lærerværelse, der er opfyldt af skolebøger. Der er en badstue med omklædningsrum, men dette og lærerværelset bruges også til undervisning, fordi børnetallet er fordoblet siden 49, da skolen blev bygget. De danske børn undervises i lærerens stue.

De ledende bakser med problemerne og prøver at få det bedste ud af alt. Der drives simpelthen rovdrift på de danskes goodwill. Der opsendes foredrag og Mester Jakelteater til undervisning af befolkningen, og der regnes ganske roligt med, at de danske embedsmænd jubler over at få lov til at bruge deres fritid til disse sysler. Alt er naturligvis ulønnet. Men det mærkelige er, at man gør det. Behovet for hjælp skriger fra alle sider, og så trædes der til. Selvfølgelig er det vigtigste det, at folket selv er med i alt det, der bliver gjort, men her er vi ved sagens kerne. Jeg er bange for, at ikke ret mange er interesseret mere end den første gang, hvor det har nyhedens interesse.

Nylig har pinsemissionen bygget et tempel her, og nu trækkes altså fra en anden side i menigheden. Slet ikke nemt at være grønlander i dag.

Jeg har en ønskeseddel: Symaskiner til alle hjem; sløjdværksted, hvor stole og borde kan forarbejdes, solide ting, som en stor børneflokk ikke kan ødelægge, så vil ølkasserne kunne afskaffes som stole: fritidshjem for alle unge og børnehjem for de små forsømte børn med de stille ansigter. Red Barnet bespiser hver dag ca. 400 børn i alderen fra 3 til 7 år, og det er godt. Men de børn, der er i pleje nu, de børn, hvis forældre måske er døde eller på sanatorium, eller børn af mødre, der venter dem, burde have et sted, der er rent, varmt og venligt. Børnene er dejlige, dem må der værnes om, så de i det mindste kan komme til at lære at sætte pris på et rigere og mere menneskeværdigt liv.